

Якісна мовна підготовка іноземних слухачів підготовчого відділення у процесі навчання української мови

Останнім часом помітна тенденція до збільшення кількості іноземних громадян, які прагнуть отримати вищу освіту в Україні. Слушною вважаємо думку стосовно того, що студент-іноземець, який приїжджає на навчання в Україну, – це випускник середньої школи чи іншої форми середньої освіти певної країни. Відтак основні поняття певної наукової галузі, спеціальність з якої він/вона обирає, є в його лексичному запасі рідною мовою, відповідно й знання із певної дисципліни [2, с. 15]. З огляду на це, актуальним постає питання щодо мовної підготовки майбутніх іноземних спеціалістів, метою якої є формування загальномовної та професійної мовної та комунікативної компетенцій, які дозволяють здійснювати спілкування українською мовою в різних комунікативних ситуаціях.

Загальновідомо, що кожна іноземна мова є важливим засобом міжкультурного спілкування, вона сприяє вербальному порозумінню громадян різних країн, забезпечує такий рівень їхнього культурного розвитку, який дозволяє вільно орієнтуватись і комфортно почуватись у країні, мова якої вивчається. У зв'язку з цим, викликом цього часу можна вважати якісну мовну підготовку іноземних слухачів підготовчого відділення у процесі навчання української мови.

Мовна підготовка іноземних громадян – це процес формування мовної та мовленнєвої компетентності іноземних громадян, які навчаються іноземній мові за межами країни, громадянами якої вони є, підкреслює К.І. Бендяк [1, с. 14]. Досвід, набутий під час мовної підготовки іноземних слухачів у Сумському національному аграрному університеті, доводить, що завдання викладача полягає у створенні умов, що сприяють підтриманню інтересів до вивчення інофонами української мови. Викладачу потрібно будувати свою діяльність так, щоб інокомуніканти бачили мовну

перспективу застосування мовного матеріалу та надалі прагнули досягти високого рівня сформованості мовних компетенцій.

Протягом навчання на підготовчому факультеті іноземні слухачі повинні отримувати ґрунтовні знання на усіх мовних рівнях, розвивати критичне мислення, бути взаємовічливими та відкритими до діалогу. Відтак важливим аспектом мовної підготовки іноземних студентів є викладання української мови, метою вивчення якої є формування в інокомунікантів необхідних знань та умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності – читанні, аудіюванні, усному та писемному мовленні.

Актуальними проблемами якісної мовної підготовки є: оптимізація процесу адаптації іноземних слухачів до навчання та проживання в Україні, підвищення мотивації до вивчення української мови, оптимальне поєднання інноваційних і традиційних (класичних) методів, форм і технологій навчання української мови як іноземної.

М.І. Пентилюк стверджує, що формування освіченої, творчої особистості та забезпечення її фізичного й морального здоров'я – одне з основних стратегічних завдань освіти в Україні [3, с. 125]. Метою пропедевтичного навчання української мови іноземних слухачів у ЗВО є формування особистості, яка адекватно, доречно, вільно і творчо використовує мову в різних ситуаціях буття для реалізації власних мовленнєвих завдань.

Варто зазначити, що український уряд прагне збільшити набір іноземних студентів до українських ВНЗ. У квітні 2010 року Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України видало наказ, який дозволяє всім ЗВО України обирати будь-яку мову викладання навчальної програми для іноземців залежно від попиту. Даний наказ спрямовано на підвищення привабливості українських навчальних закладів, які можуть пропонувати іноземним студентам будь-які курси або навчальні програми українською або англійською мовами завдяки даному законодавчому нововведенню. У зв'язку з цим, більшість університетів пропонують іноземним студентам самим

обирали мову спеціальності. В останні роки найбільш затребуваною є саме українська мова. Відтак на всіх підготовчих відділеннях ВНЗ України проводиться пошук шляхів оптимізації мовно-мовленнєвої освіти для іноземних слухачів.

Базовою складовою вдосконалення навчання інокомунікантів є розробка концепції мовної освіти, оскільки саме мова є засобом реалізації їхніх комунікативних потреб. Обмежений термін навчання іноземних слухачів на підготовчих факультетах висуває на перший план ретельний відбір та мінімізацію мовного матеріалу. Багаторічний досвід навчання іноземців на підготовчому факультеті СНАУ показує: щоб опанувати українську мову до рівня, достатнього для продовження навчання разом з громадянами України, достатньо 720 год. протягом навчального року. У процесі навчання чужомовці отримують ґрунтовні знання, які підкреслюють їх високий рівень якісної мовної підготовки.

На початковому рівні вивчення української мови інокомуніканти задля забезпечення своїх комунікативних потреб у ситуаціях щоденної взаємодії більше використовують усне мовлення, згодом, старанно вивчивши знакову систему нерідної мови, звертаються до писемного мовлення. Однак на заняттях викладач має використовувати вправи як для усного мовлення (аудіювання і говоріння), так і для писемного (читання і письма), розвиваючи таким чином мовленнєву діяльність іноземних слухачів.

За словами К.І. Бендяк, ефективність мовної підготовки іноземних громадян в Україні залежить від геополітичної та соціально-економічної ситуації в Україні та в світі. Зміни можуть відбуватися як у конструктивному (вихід і конкурування на світовому ринку надання освітніх послуг іноземним громадянам), так і в деструктивному напрямках (навіть до повного знищення системи мовної підготовки іноземних громадян) [1, с. 13]. Тому в умовах глобалізації стрімко розвивається інтернаціоналізація освіти та навчання, оскільки збільшується кількість студентів, які прагнуть навчатися за кордоном.

Під час навчання на підготовчому факультеті іноземні слухачі повинні мати достатню практику у вільному користуванні мовою. При цьому важливо, аби спілкування стало для них умотивованим, позбавленим психологічного бар'єру під час говоріння. Поряд із цим, велике значення має розвиток мислення під час комунікації й розвиток мовної компетентності.

Формування особистості іноземного студента, який не тільки володіє загальними знаннями мови у різноманітних ситуаціях спілкування, а й здатний вільно слухати університетські курси під час навчання, брати участь в обговоренні наукових питань на семінарських заняттях, тобто мати вже сформований хоча б мінімальний корпус термінового апарату – основне завдання підготовчого відділення для іноземних громадян. Якщо за загальне володіння мовою відповідають базовий курс української мови та курс з розвитку мовлення, то формування «термінологічної» компетентності – мета курсу загальнонаукової термінології для студентів-іноземців підготовчого відділення [2, с. 14].

Отже, мовна підготовка іноземних слухачів підготовчого відділення є основою якісної освіти майбутніх іноземних студентів, оскільки успішність подальшого навчання та, відповідно, рівень професійної підготовки безпосередньо залежить саме від рівня їх мовної підготовки.

Література

1. Бендяк К. І. Організація мовної підготовки іноземних громадян в Україні (середина ХХ – початок ХХІ століття): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01 / Кримський гуманітарний університет. Ялта, 2014. 20 с.
2. Коваленко В., Кревс В., Цісар Н. До питання про мовну підготовку слухачів-іноземців на підготовчих факультетах/відділеннях для іноземних громадян. *Теорія і практика викладання української мови як іноземної*. 2015. Випуск 11. С. 10–18.
3. Пентиліук М. І. Особливості когнітивної методики навчання мови в середній школі. *Філологічна освіта: компетентнісна парадигма*: матеріали

Міжнародної науково-практичної заочної інтернет-конференції (15 листопада 2019 р.). Миколаїв: МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2019. С. 125–129.